

Therese Svanströms tal vid Fackförbundet ST:s kongress 30 maj 2024

Kära fackliga vänner!

Tack för att jag fick komma hit – till er kongress idag! TCO är tolv fackförbund i en förening som representerar 1,2 miljoner medlemmar från hela den svenska arbetsmarknaden. ST är en väldigt viktig medlem. Både i form av era yrkesprofessioner, men också som den fackliga styrka ni utgör

Ni varit i gång i flera dagar nu, fattat många beslut och behandlat motion efter motion. Om jag har fattat rätt – särskilt många i år. Men det är ändå något väldigt fint med hederligt demokratiskt arbete som sker vid en kongress. En så viktig grundbult i vårt samhälle.

Jag var hos Scen & Film i måndags och blev lite rörd när ombuden ropades upp ett efter ett med namn och arbetsplats och bilden av ett kultursverige som är fackligt organiserat blev så tydlig. Och så får jag känna av ert engagemang här idag – vilken vecka.

För vet ni, vi har en del att göra. Jag känner ofta att det fackliga uppdraget är särskilt viktigt i tider som dessa. För att det behövs någon som med vår kraft och trovärdighet kan visa att framtiden faktiskt kan vara något att längta till.

Som inte sticker under stol med att vi har många utmaningar, svåra sådana, men som också kan peka mot något bättre. En framtid med bättre arbetsvillkor. Med bättre balans mellan arbetsliv och privatliv.

En hållbar framtid där vi gjorde vad som krävdes, vi mötte klimathotet och fick utvecklingen att vända. Vi klarade av att ställa om samhället med kunskap och har ett bättre läge vad gäller kompetensförsörjning.

Ibland kan det kännas som en utopi, jag vet. Men vi måste orka ha det perspektivet också. För om inte vi orkar, vem ska då göra det? Vi alla förbund och det samlade TCO med 12 förbund och 1,2 miljoner medlemmar – vi måste visa att framtiden faktiskt kan vara ljus!

***

Att känna framtidstro innebär inte att blunda för de problem vi har mitt framför oss. Trots att vi nu fått en efterlängtdad vår och försommar så finns det många oroande moln på himlen.

Vi lever helt enkelt i en tid av stora förändringar på flera områden. Och stora förändringar av det politiska landskapet i såväl Sverige, Europa som världen.

Vi har under en tid sett en ökning av populistiska rörelser och nationalistiska strömningar som vuxit sig starkare. Vi har ett amerikanskt presidentval senare i år som kan få stor påverkan på vår trygghet och säkerhet.

Det pågår krig i Europa och i mellanöstern.

Stora frågor som klimatförändringarna, AI och kompetensförsörjningen behöver hanteras samtidigt.

Nya lagförslag som kan komma påverka tjänstemän avsevärt lagts på bordet.

Angiverilagar, utökat tjänstemannaansvar, eventuellt förändrade regler i sjukförsäkringen. Tillsammans med en diskussion kring vad man får göra på sin fritid som tjänsteman? Får man skriva på protestlistor eller demonstrera utan att riskera konsekvenser på jobbet? Att det ens är en fråga som är uppe på bordet, säger en del om den tid vi lever i.

Vi ser att bolag på arbetsmarknaden, som inte respekterar den svenska modellen och upprörs över sympatiåtgärder, har visat sina rätta ansikten.

Här vill jag särskilt säga tack för att ni tog fajten som första tjänstemannafack och genom era medlemmar på Postnord stöttade IF Metall i Tesla-konflikten.

Det visade så tydligt att vi är starka tillsammans och att organiserade arbetstagare, oavsett bransch, aldrig står ensamma i sin kamp för bättre arbetsvillkor.

Det gör mig väldigt stolt!

Men till listan av förändringar vill jag också lyfta samtalet i det offentliga rummet. Eller bristen på vanligt hederligt hyfs som blir allt mer uppenbar.

Just det sistnämnda ledde till att vi från TCO för en dryg vecka sedan tog initiativ till ett öppet brev till talmannen, gruppledare och partiledare i riksdagen, om behovet av att visa varandra mer respekt.

För det måste till en förändring.

Det som ledande politiker säger – det påverkar hur människor pratar med varandra på arbetsplatser, vid middagsbordet och på AW:n. Det påverkar vad barn säger till varandra på skolgårdar. Vi kan så mycket bättre än så här.

Ordföranden i justitieutskottet ska inte kalla en journalist för “vidrig liten människa”.

Kandidater till Europaparlamentet ska inte kunna uttrycka att andra partier vill “byta ut befolkningen”.

Ledamöter i riksdagen ska inte förminskande uttrycka att någon “gick i blöjor” vid en speciell tidpunkt.

I en värld där demokratin är på tillbakagång måste vi hålla hårt i vår värdighet och värna det demokratiska samtalet. Jag väntar fortfarande på svar – men kommer inte ge mig.

Och jag vet – att här står vi stadigt tillsammans, att vår gemensamma röst är tydlig och klar:

Vi kommer att vara en positiv kraft för förändring.

Vi kommer alltid stå på arbetstagarnas sida.

För vi vet att en fungerande demokrati alltid är värd att försvara.

***

Politiker kommer och går, politiska strömningar kommer och går, men tjänstemännen består. Visst är väl det ett etablerat talesätt? Eller borde i alla fall vara det.

(Ni får gärna sprida det, bara ni minns var ni hörde det först.)

Jag säger det lite skämtsamt men också med ett allvar.

För förslag om utökat tjänstefel finns faktiskt på bordet nu och kan komma att förändra förutsättningarna för hur det är att jobba som tjänsteman.

Är det några som drivit frågan om tjänstemannaansvar, uppmärksammat politiker och oss andra på detta, så är det ni. Eftersom ni också har träffat många politiker så blir ni säkert inte förvånade när jag säger detta, men det är fascinerande att man i många möten får börja med att rätta politikern i fråga.

- Jo, det finns redan ett tjänstemannaansvar i Sverige idag. Ni kan inte prata om att *införa* ett tjänstemannaansvar, vad det handlar om är att *utöka* det.

Och självklart också den talande tystnaden som uppstår som svar på frågan:

- Vilket problem, vilken lucka i lagen är det ni tänkt att ni vill täppa till?

Där får vi aldrig några svar.

Alla ni som sitter här idag är delar av den demokratiska ryggrad som bär fram landet Sverige. Tveka aldrig på vilken viktig roll ni spelar för att samhället ska fungera.

Oavsett om det finns politiker som vill misstänkliggöra oss, eller som inte förstår er vardag – tveka inte på att det ni gör varje dag spelar roll.

Tillsammans representerar ni nästan 100 000 tjänstemän som varje dag gör sitt yttersta för att få Sveriges centrala funktioner att fungera. Det är ingen liten sak.

Fortsätt känna stolthet över er gärning.

Och fortsätt göra jobbet med rak rygg och högt huvud.

***

Vi tjänstemän ska göra mycket, vi ska lösa många stora och komplexa problem med effektivitet och hög tilltro. Det är naturligtvis i grunden något bra, eftersom det är ett kvitto på den tillit och det stora förtroende som finns i samhället för oss.

Men, därför är det så otroligt viktigt att vi också får rätt förutsättningar.

Därför måste politiken och arbetsgivare göra mer för att råda bot på den kompetensbrist som råder och arbeta för en bättre arbetsmiljö. Våra fackliga kollegor behöver nu ta

till stridsåtgärder för att inte bränna ut vare sig kroppen eller hjärnan. Och allt för många av TCO-förbundens medlemmar sjukskrivs på grund av utmattning.

Det är vår tids stora folksjukdom. Och den drabbar tjänstemän särskilt hårt. Så kan vi inte ha det.

En tuff arbetssituation med bristfällig arbetsmiljö kan vi aldrig acceptera.

Hat och hot kan vi aldrig normalisera.

Men det finns på våra arbetsplatser idag.

Jag vet hur ni som arbetar inom kriminalvården till exempel kämpar med att få den stora utbyggnaden att fungera och samtidigt ha en dräglig arbetsmiljö.

Hur ni från de statliga bolagen jobbar för att kunna leverera samhällsviktig verksamhet alla dagar, dygnet runt.

Hur mycket det påverkar att staten alltid hyvlar bort 1–2 procent av anslagen för att effektivisera verksamheten.

Många arbetsgivare behöver ta ett mycket större ansvar för att se till att OSA-reglerna efterlevs och jobba systematiskt med dialog och arbetsmiljö, för att inte problemen med bristande arbetsmiljö, hat och hot och sjukskrivningar ska växa ytterligare.

Och det behöver finnas regelverk som hjälper människor tillbaka till arbete. Inte stjälpes en pågående rehabilitering.

Varje sjukskrivning är en stor kostnad för den människa som drabbas, men också för samhället.

Samtidigt som varje investering som görs i arbetsmiljö är en investering som ger stora vinster tillbaka. EU:s arbetsmiljömyndighet har till exempel räknat fram att varje investerad arbetsmiljökrona ger två kronor tillbaka.

Därför är det så sorgligt att regeringen nu verkar överväga att rulla tillbaka de förändringar i sjukförsäkringen som kom till 2021/2022. Om de följer rekommendationerna i utredarens förslag som nyligen presenterats vill säga.

Ingen människa blir friskare av att vara orolig för att också bli fattigare.

Att dra tillbaka förändringarna som vi välkomnade, utgå från det regelverk som gällde förut när sjukskrivningar avbröts, människor hänvisades till jobb som inte fanns med mer stress och press som följd, och sedan hoppas på ett annat resultat, det är fel och faktiskt naivt.

Och det är vi som kommer att drabbas.

Från TCO: sida kommer vi fortsätta att driva på och bilda opinion för att förändringarna ska ligga fast. Anledningen till det är enkel:

Alla tjänstemän förtjänar en trygg sjukförsäkring.

***

Vi befinner oss som sagt i en väldigt händelserik tid.

Och om bara några dagar kommer vi ha ett resultat i Europaparlamentsvalet.

Förhoppningsvis kan de sista dagarna av debatt handla som betyder något på riktigt:

Om hur vi kan bygga demokratin starkare i Europa, om vilken arbetsmarknad vi vill ha, och om klimatfrågan - och mindre om vitt snus och brända lövhögar.

Det är nämligen stora frågor som står på spel när ett nytt parlament och en ny kommission ska formas.

Kommer vi få se ett progressivt Europa som tar arbetstagarnas villkor på allvar och förstår vikten av social dialog?

Kommer EU fortsatt att vara en kraft i klimatfrågan att räkna med?

När det kommer till klimatet är vi snart i hamn med TCO:s klimatpolitiska program som vi jobbat med tillsammans under våren.

Jag ser fram emot att vi ska kunna ta en ännu tydligare roll och plats i klimatdebatten.

När jag träffar klimatforskare, civilsamhälle och engagerade medborgare så hör jag dem alla säga: ni i facken är nyckelspelare, att ni engagerar er spelar stor roll.

När politiken inte visar det ledarskap som behövs, då kan vi göra det.

Så bär den vetskapen med er, det vi gör i klimatfrågan uppskattas och är viktigt.

Vi kan driva på politiken.

Vi kan vara ledare på arbetsplatserna och i ledningsgrupper på hela arbetsmarknaden.

Att vi tar position och vågar och vill ta plats är nödvändigt för att vi ska få saker och ting att hända.

För mer action behövs. Vi har inte tid att vänta.

Den gröna omställningen kommer kräva omställning, utbildning, fungerande trygghetssystem.

Vi vill inte förlora kampen om de gröna jobben – vi vill ju att Sverige ska konkurrera med kunskap och kompetens.

Men det kommer kräva vilja och ledarskap.

Och det ledarskapet, det kan vi tillsammans stå för!

***

Jag vet att ni under denna kongress diskuterar fackligt arbete i en ny tid. Många av förbunden i TCO-familjen är just nu inne i en större förändringsresa. Särskilt när det gäller rollen som förtroendevald.

Hur kan vi skapa fackliga uppdrag som faktiskt lockar, inkluderar yngre medlemmar och samtidigt stärker det lokala fackliga arbetet?

Det är frågeställningar som verkligen behöver få sina svar.

I samband med pandemin blev det tydligt för alla TCO-förbund hur central vår organisationsmodell är för vår fackliga styrka: det nära stödet till medlemmen kommer alltid vara avgörande.

De 5 500 förtroendevalda i ST och 80 000 totalt i TCO-familjen ska finnas där medlemmarna finns, oavsett vad. De ska finnas där för att ställa frågan, stötta, engagera och utveckla det fackliga arbetet såväl digitalt som lokalt.

Men när omvärlden och förutsättningarna på arbetsplatserna förändras kan det vara lätt att börja tveka. Kommer vi finnas i samma skepnad i framtiden?

Men vet ni vad. Fackliga organisationer ger aldrig upp.

Vi kapitulerar inte från hot eller utmaningar utan hittar alltid lösningar. Det är jag övertygad om att vi kommer göra i denna fråga också. Vad jag förstår har ni kommit långt i dessa diskussioner och vi kommer med spänning följa er på denna resa.

***

Landskapet vi har att verka i, som fackliga rörelser, har blivit mer komplext och oförutsägbart. Men det är när tiderna är svårare som vi behövs som mest. Så glöm aldrig vår fackliga styrka. Vi finns till för varandra, vi kan hämta kraft från varandra.

Så tack för allt det jobb ni gör – som yrkesprofessionella och som fackligt aktiva – ni är samhällsbärare. Tack för att ni lyssnat!